

DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-69-9>
УДК 657.63

Клюс Ю.І.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку та оподаткування,
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1841-2578>

Іжболдіна А.В.

аспірант кафедри обліку та оподаткування,
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3580-2305>

Klius Yulia, Izhboldina Anzhelika

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

EVALUATION OF EFFICIENCY OF INTERNAL CONTROL OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

Стаття присвячена дослідженню вдосконаленню оцінювання внутрішнього фінансового контролю промислового підприємства. Надано основні визначення внутрішнього контролю, розглянуто його функції та задачі. Проаналізовано основні заходи, пов'язані зі внутрішнім контролем на підприємстві. У висновках розроблення стандарту «Перевірка обліку фінансових результатів діяльності організації» виступає як захід удосконалення внутрішнього контролю на промисловому підприємстві. Розглянуто результативність фінансового контролю та значення компонентів результативності фінансового контролю для діяльності промислового підприємства, проаналізовано основні елементи політики організації у сфері внутрішнього контролю сумісно з основними правилами й процедурами його здійснення.

Ключові слова: промислове підприємство, підприємницька діяльність, внутрішній контроль, аудит, економіка, фінансовий сектор.

Статья посвящена исследованию совершенствованию оценивания внутреннего финансового контроля промышленного предприятия. Представлены основные определения внутреннего контроля, рассмотрены его функции и задачи. Проанализированы основные меры, связанные с внутренним контролем на предприятии. В выводах разработка стандарта «Проверка учета финансовых результатов деятельности организации» выступает как мера совершенствования внутреннего контроля на промышленном предприятии. Рассмотрены результативность финансового контроля и значение компонентов результативности финансового контроля для деятельности промышленного предприятия, проанализированы основные элементы политики организации в сфере внутреннего контроля совместно с основными правилами и процедурами его осуществления.

Ключевые слова: промышленное предприятие, предпринимательская деятельность, внутренний контроль, аудит, экономика, финансовый сектор.

The article is devoted to studying the assessment's improving of internal financial control of industrial enterprises. The author provides the basic definitions of internal control, its functions and tasks. In addition, the main measures related to internal control in the enterprise are analyzed. In conclusion, the development of the standard "Verification of accounting for financial performance of the organization" as a measure to improve internal control in an industrial enterprise. Also the author of the article considers the effectiveness of financial control and the importance of the components of the effectiveness of financial control for the industrial enterprise, analyzes the main elements of the organization's policy in the field of internal control in conjunction with the basic rules and procedures. Internal control of an industrial enterprise is a management function that is a system of control over the economic, production and financial activities of the organization and helps to increase the efficiency of its activities. Therefore, special attention in the analysis of measures to improve the assessment of the effectiveness of internal control of industrial enterprises is focused on such as documentation and registration of financial and economic transactions, authorization and verification of these documents, control and registration of deviations, protection of resources. The article emphasizes that for effective accounting and risk management, as well as the role and effectiveness of the internal control system. The nature and scope of the control principles and procedures developed by the company will depend on many factors, including the size and nature of the company, the type of its activities. The search for the most effective methods of control at an industrial enterprise is to show the main measures of internal control, including: determining the actual condition of the object, as well as deviations from accounting data, unaccounted values, losses, shortages, thefts, preliminary calculation of cost items of finished products according to current regulations and accounting for deviations from them.

Key words: industrial enterprise, business activity, internal control, audit, economy, financial sector.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки однією з головних цілей діяльності підприємства є отримання позитивного фінансового результату, який може бути досягнутий за-

вдяки чіткій системі обліку та внутрішнього фінансового контролю.

Внутрішній фінансовий контроль часто сприймається й розглядається як вимога дотримання закону, а

не як елемент поліпшення роботи організації. Ефективний облік та внутрішній контроль може допомогти компанії підвищити її ефективність, даючи їй змогу використовувати додаткові можливості й вирішувати проблеми більш контрольованим чином. У зв'язку з цим необхідно краще зрозуміти, як ефективність організації залежить від ефективного обліку та управління ризиками, а також від ролі та ефективності системи внутрішнього контролю. Характер і масштаб принципів та процедур контролю, розроблених компанією, залежатимуть від багатьох факторів, включаючи розмір і характер компанії, вид її діяльності. Особливо актуальним це питання є для промислових підприємств, які з огляду на специфіку своєї діяльності можуть мати багато різних відділень, що розташовані в різних місцях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сутності, особливостей правового й методологічного забезпечення ефективності внутрішнього контролю на підприємстві, причин виникнення, перспектив та проблем його становлення в Україні приділяють увагу вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема В.В. Гайдено, Т.Г. Білозьорова [1], О.Б. Иванов, Т.В. Лаврова [2], А.П. Макаренко [3], Т.О. Меліхова, Н.С. Чакалова, Є.Є. Іващенко [5], А.Ю. Чернов [10].

Однак, з огляду на те, що оцінка ефективності внутрішнього контролю на підприємстві як форма державного фінансового контролю з'явилася в Україні досить недавно, низка питань залишається неповністю дослідженою як з точки зору його організації, так і щодо перспектив його розвитку в контексті тих трансформацій, які сьогодні відбуваються в Україні.

Мета статті полягає в аналізі заходів щодо оцінювання ефективності внутрішнього контролю промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку фінансової системи нашої держави може бути охарактеризований здійснюваною в ньому модернізацією сфери муніципальних і державних фінансів, що головним чином полягає у здійсненні бюджетної реформи. Під процесом модернізації державних фінансів розуміються формування та впровадження нових механізмів управління державними фінансовими ресурсами, які дають можливість забезпечувати розвиток фінансової системи загалом, підвищувати її стійкість до негативних факторів, завдяки чому збільшується роль державного фінансового контролю як елемента управління фінансами [3, с. 223].

Загалом питання збільшення ефективності фінансового контролю з боку держави – це комплексне питання, вирішення якого залежить від багатьох факторів, які впливають на ефективність фінансового контролю, таких як:

- продуктивність;
- економічність;
- результативність [12, с. 36].

Велику увагу необхідно приділити перш за все результативності фінансового контролю, що розглядається, як і категорія «ефективність контролю», в таких аспектах:

- 1) результативність використання фінансових ресурсів;
- 2) результативність діяльності органів контролю [1, с. 32].

Відзначимо, що порівняно з іншими компонент результативності фінансового контролю здійснює сильний вплив на стан фінансової сфери, через що дуже важливим є розгляд тенденцій розвитку фінансового контролю в аспекті збільшення його результативності.

Також до розряду чинників, які впливають на підвищення результативності фінансового контролю, віднесемо вирішення наявних проблем у галузі стандартизації контролю, впровадження й активне використання інформаційних технологій, а також окремих типів державного фінансового контролю (стратегічний аудит та аудит ефективності) [4, с. 18].

Внутрішній контроль являє собою важливий фактор успішного функціонування будь-якого підприємства.

Внутрішній контроль – це процес, що виконується наглядовою радою, керівництвом та іншими співробітниками компанії. Це процес, створений для забезпечення (в розумній мірі) досягнення достовірності фінансової звітності, ефективності облікових операцій, дотримання правових актів та положень. Як видно з наведеного вище визначення, внутрішній контроль – це не одна подія, а серія безперервних дій, властивих управлінню компанією.

Слід зазначити, що з внутрішнім контролем пов'язані такі заходи:

- визначення фактичного стану облікової одиниці або операції в цьому місці і в цей час (спосіб визначення фактичного стану об'єкта, а також відхилень від облікових даних, неврахованих цінностей, втрат, нестач, розкрадань);
- визначення причин відхилень фактичного стану облікової одиниці або операції від контрольної точки, визначення їх наслідків для компанії (попереднє складання нормативної калькуляції за статтями витрат готової продукції за чинними нормами та обліком відхилень щодо них);
- надання достовірної та повної інформації про процедури аудиту;
- пошук способів поліпшення контрольованої активності або усунення виявлених неточностей (полягає в пошуках найефективніших методів контролю на промисловому підприємстві).

На думку І.Н. Нефедової, основними елементами внутрішнього контролю є ті, що представлені на рис. 1.

Внутрішній контроль являє собою систему постійного спостереження за законністю та доцільністю господарських операцій, процесів, ефективністю використання майна, грошових коштів і матеріальних цінностей. Від якості організації та здійснення на підприємстві процедур внутрішнього контролю значною мірою залежить ефективність проведення зовнішнього контролю [5].

Слід зазначити, що ще на початку ХХ століття діяльність багатьох підприємств уже передбачала наявність деяких елементів контролю, до яких належали:

- поділ повноважень;
- ротація персоналу;
- використання й аналіз облікових записів.

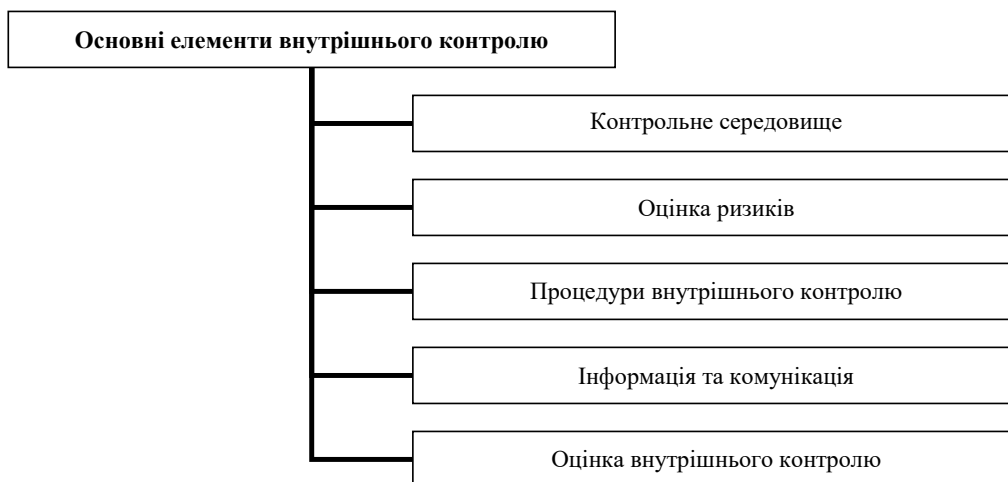

Рис. 1. Основні елементи внутрішнього контролю

Джерело: розроблено автором за джерелом [7, с. 130]

Однак контроль як функція управління вперше був виділений Анрі Файоном, що є теоретиком і практиком менеджменту.

Визначення поняття внутрішнього контролю представлено багатьма вченими, однак кожен з них визначає цю дефініцію з різних точок зору.

Так, наприклад, В.В. Гайденко та Т.Г. Білозьорова [1] визначають внутрішній контроль як елемент системи управління.

На думку К.Ю. Суткової [9], внутрішній контроль є багатогранною й складною системою взаємопов'язаних діючих елементів, за допомогою яких можна надати об'єктивну оцінку ефективності та результативності фінансових операцій, достовірності фінансової інформації, а також визначити відповідність таких операцій та інформації законодавству України.

Т.Г. Шешукова та А.В. Береснева [12] вважають, що внутрішній контроль являє собою низку дій, які можуть здійснюватися уповноваженими особами, щодо визначення дійсного стану одиниці управління організації, порівнювання фактичних даних з плановими (базовими), які прийняті за основу організації, оцінювання відхилень, що можуть перевищувати гранично допустимий рівень, а також виявлення ступеня їх впливу на аспекти функціонування організації, визначення причин, що викликають подібні відхилення.

Внутрішній контроль – це процес, спрямований на отримання достатньої впевненості в тому, що економічний суб'єкт забезпечує:

- ефективність та результативність своєї діяльності, зокрема досягнення фінансових та операційних показників, збереження активів;
- достовірність і своєчасність бухгалтерської (фінансової) та іншої звітності;
- дотримання чинного законодавства, зокрема під час здійснення фактів господарського життя й ведення бухгалтерського обліку [1, с. 44].

Таким чином, з огляду на вищевказані визначення можна зробити висновок про те, що внутрішній контроль – це:

- функція управління;
- система контролю за господарською, виробничою та фінансовою діяльністю організації;
- спосіб підвищення ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств.

Необхідно відзначити, що, на думку О.Б. Іванова та Т.В. Лаврової [2], внутрішній контроль являє собою складну систему, яка умовно може бути поділена на певні складові частини, які наведені на рис. 2.

Як видно на рис. 2, основними елементами політики організації у сфері внутрішнього контролю є:

- цілі внутрішнього контролю;
- функції внутрішнього контролю;
- принципи вжиття заходів внутрішнього контролю;
- методи внутрішнього контролю.

При цьому кожен елемент передбачає дотримання певних правил і процедур його здійснення.

Утворюючи певну систему, перераховані елементи структури внутрішнього контролю забезпечують промислому підприємству зниження небажаного ризику не тільки у фінансовій діяльності, але й у бухгалтерському обліку.

Так, наприклад, контроль як одна з важливих функцій внутрішнього контролю включає комплекс таких принципів і стандартів роботи промислового підприємства, які описують взаємини, компетентність, обізнаність та дії його персоналу.

На думку П.О. Чукавіна та І.А. Колтакова [11], саме від персоналу залежить те, наскільки точними й правдивими є господарські операції промислового підприємства.

Одним з важливих елементів контрольного середовища є перевірка порядку складання бухгалтерської звітності для зовнішніх користувачів. Ефективне функціонування цього елемента передбачає точне виконан-

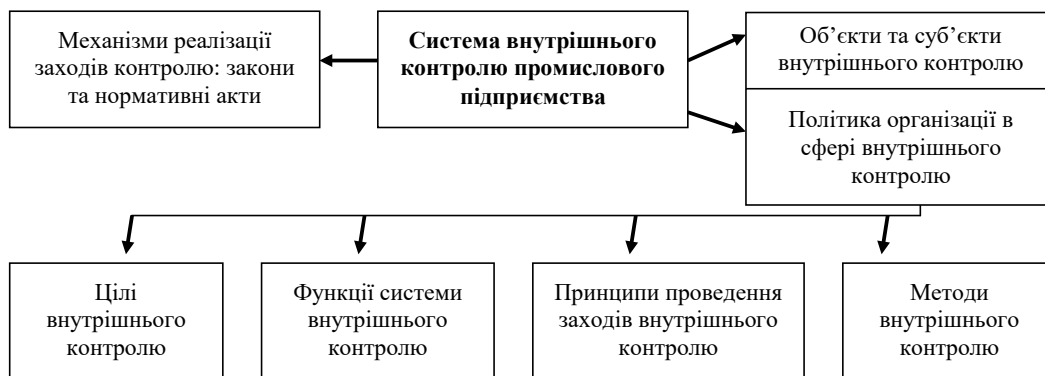

Рис. 2. Система внутрішнього контролю промислового підприємства

ня всіх положень облікової політики підприємства, відповідність звітності вимогам нормативних документів в галузі бухгалтерського обліку, дотримання термінів та адрес подання [8, с. 51].

Крім того, контроль бухгалтерського та управлінського обліку й порядку підготовки внутрішньої звітності включає належне формування реєстрів і бухгалтерських звітів, спираючись на вимоги нормативних документів з бухгалтерського обліку, а внутрішня звітність має бути сформована з огляду на специфіку діяльності економічного суб'єкта.

Контроль за забезпеченням відповідності фінансово-господарської діяльності вимогам чинного законодавства передбачає реалізацію господарської діяльності в рамках наявного законодавства та її юридичного забезпечення необхідними документами [10, с. 33].

Ще одними важливими елементами системи внутрішнього контролю є інформація і зв'язок. Співробітники підрозділу повинні мати доступ до інформації, необхідної для виконання своїх обов'язків. Важлива не тільки наявна інформаційна база, але й ефективна комунікація, зокрема потік інформації всередині підприємства, а також прийом сигналів і спілкування з навколишнім середовищем. В рамках потоку інформації всередині компанії завданням управління є нагадування співробітникам рангу системи внутрішнього контролю на підприємстві.

Останнім елементом системи внутрішнього контролю є його моніторинг. Він спрямований на оцінювання якості цієї системи. Моніторинг має бути безперервним процесом, виконуваним у ході поточної управлінської діяльності. Також виправдано проведення спеціальних, додаткових системних оцінок, частота й масштаби яких залежать від оцінювання ризику та ефективності поточних процедур моніторингу. Недоліки, виявлені в системі, завжди мають повідомлятися керівництву, щоби правильно змінити внутрішню систему управління. Відповідальність за оцінку несе менеджер підрозділу, який може бути підтриманий внутрішнім аудитором щодо цього [6].

Внутрішній контроль впливає на постійній основі: він може негайно реагувати на будь-які порушення, ви-

являти можливість пошкодження й втрат, а також протидіяти їм або попереджати їх. Можна сказати, що це є його перевагою над аудитом, а саме інституційний контроль.

У цьому сенсі внутрішній контроль може поєднуватися з виконанням конкретних наглядових функцій у таких галузях:

- контроль за роботою підлеглих;
- контроль процесів (виробничих, організаційних, фінансових тощо).

Реалізація функції управління поєднується з іншими функціями управління, особливо з плануванням. Завдяки зворотному зв'язку, що є специфічною особливістю контролю, можна впливати на майбутнє на основі висновків, отриманих у результаті перевірок щодо майбутнього. Це ще один аргумент на користь активного характеру внутрішнього контролю в процесі управління [6].

Такі міркування вказують на те, що ефективність внутрішнього контролю обумовлена його взаємодією з діями, виконуваними як частина інших функцій управління. Ці взаємні умови й відносини приводять до того, що внутрішній контроль слід розглядати як узгоджену систему, яка підтримує управління промисловим підприємством, що підкреслюється авторами вищенаведених визначень.

Підкреслення управлінських функцій внутрішнього контролю розширює спектр його діяльності, про що свідчить широко обговорюване в літературі предметне положення про функціонування внутрішнього контролю на сучасних підприємствах, наприклад:

- зниження негативних наслідків складності організації;
- уникнення помилок або неможливість їх збільшення;
- створення вищої якості;
- прискорення циклів;
- сприяння делегуванню повноважень та спільної роботи [5].

Крім того, деякі автори вищенаведених визначень підкреслюють у них роль суб'єктів, які здійснюють контрольну діяльність, а друга частина вказує на мету й предмет контролю. З урахуванням вищевикладеного внутрішній контроль можна розглядати як:

– інструмент управління, який активно впливає на ефективність роботи компанії, вказуючи на порушення й недоліки щодо діючих та можливих планів і положень або в більш широкому сенсі;

– структуровану та функціонально розділену підсистему управління, що орієнтована на дослідження й перевірку ступеня реалізації цілей і завдань компанії в галузі ефективності ресурсів, дотримання зовнішніх і внутрішніх правил, а також принципів етики та відповідальності.

З плином часу масштаби завдань, функцій і завдань, пов'язаних з внутрішнім контролем, еволюціонували.

Так, наприклад, Т.О. Меліхова зазначила, що внутрішній контроль охоплює діяльність, виконувану в рамках управлінських функцій командою керівництва компанії, а також призначеними відділами та окремими особами [6].

Ці заходи полягають у перевірці перш за все шляхом зіставлення з певним завданням, зазначеним внутрішнім розпорядком або застосовними правилами, якими є законність, надійність, правильність проведених на підприємстві ділових операцій, як призначених, так і фактично зроблених, задля підвищення ефективності операцій, забезпечення захисту соціальної власності та дотримання застосовних правових норм і внутрішніх інструкцій.

І.М. Нефедова визнає, що внутрішній контроль полягає в порівнянні фактичного стану з бажаним станом і перевірці цілей та засобів їх досягнення з раніше призначеними (інформація та сигналізація) [7].

Основне завдання внутрішнього контролю полягає в забезпеченні виконання співробітниками всіх вимог законодавства, а також документальному визначенні та дотриманні процедур і повноважень під час прийняття рішень.

Система внутрішнього контролю має бути гнучкою та адаптованою до конкретних потреб пристроїв. Кожен керуючий механізм, що працює в блоці, має реагувати на певний ризик, який підприємство має намір обмежити. Однак слід пам'ятати, що витрати на впро-

вадження та застосування механізмів контролю не мають перевищувати вигоди, які вони отримали.

Вжиття контрольних заходів відбувається на всіх рівнях організаційної структури промислового підприємства та у всіх його осередках. Вони включають:

- документування системи управління;
- документування та реєстрацію фінансово-господарських операцій;
- авторизацію та перевірку цих документів;
- контроль і реєстрацію відхилень;
- захист ресурсів.

Ефективність і якість системи внутрішнього контролю значною мірою залежать від людей. Саме тому так важливо визначити ролі, що виконують окремі групи співробітників у системі внутрішнього контролю.

Процедури внутрішнього контролю – це сукупність дій, спрямованих на мінімізацію ризиків.

Таким чином, узагальнюючи вищевикладену інформацію, доходимо висновку про те, що внутрішній контроль промислового підприємства – це така функція управління, яка являє собою систему контролю за господарською, виробничою та фінансовою діяльністю організації, а також сприяє підвищенню ефективності її діяльності.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що питання стандартизації та підвищення результативності фінансового контролю стоїть досить гостро, оскільки досі воно не було вирішено компромісним чином.

Ефективна діяльність промислового підприємства, збереження й примноження його активів є можливими за використання налагодженого механізму управління, одним з важливих елементів якого є внутрішній контроль.

Задля вдосконалення внутрішнього контролю пропонується розробити стандарт «Перевірка обліку фінансових результатів діяльності організації», основною метою якого є виявлення достовірної інформації щодо угруповання статей доходів і витрат, а також їх впливу на формування фінансових результатів діяльності підприємства за кожним конкретним об'єктом за кожний звітний період.

Список літератури:

1. Гайденок В.В., Білозьорова Т.Г. Вплив результатів оцінки системи внутрішнього контролю на розуміння діяльності аудированої особи. *Аудиторські відомості*. 2015. № 2. С. 32.
2. Іванов О.Б., Лаврова Т.В. Роль внутрішнього контролю в забезпеченні ефективного функціонування системи управління ризиками компанії. *Аудиторські відомості*. 2014. № 10. С. 61.
3. Податкове планування та мінімізація податкових ризиків : навчальний посібник / ред. А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Н.С. Чакалова. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 260 с.
4. Макаренко А.П. Оцінка реформування єдиного соціального внеску в Україні. *Економіка та держава*. 2017. № 1. С. 15–18.
5. Меліхова Т.О., Чакалова Н.С., Іващенко Є.Є. Удосконалення внутрішнього контролю розрахунків за виплатами працівникам для підвищення якості формування інформації в обліку. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4285&i=16> (дата звернення: 20.09.2020).
6. Меліхова Т.О. Удосконалення внутрішнього аудиту нарахування заробітної плати. *Агросвіт*. 2019. № 3. С. 38–47.
7. Нефедова И.Н. Зачем компании нужен внутренний контроль? *Белгородский экономический вестник*. 2015. № 3. С. 130.
8. Остаев Г.Я., Концевая С.Р., Галлямова Т.Р. Формирование и стандартизация внутреннего контроля в коммерческих организациях. *Международный бухгалтерский учет*. 2016. № 45. С. 51.
9. Сутковая К.Ю. Построение внутреннего контроля в строительных компаниях. *Экономикка и право*. 2015. № 4. С. 58.

10. Чернов А.Ю. Современный подход к сущности внутреннего аудита. *Учет и статистика*. 2016. № 3(19). С. 33.
11. Чукавін П.О., Колтакова І.А. Актуальні питання організації внутрішнього контролю в будівельній компанії. *Фінансовий вісник: фінанси, податки, страхування, бухгалтерський облік*. 2016. № 5. С. 44.
12. Шешукова Т.Г., Береснева А.В. Організація внутрішнього контролю на підприємствах. *Аудитор*. 2015. № 4. С. 36.

References:

1. Haydenko V.V., Biloz'orova T.H. (2015) Vplyv rezul'tativ otsinky systemy vnutrishn'oho kontrolyu na rozuminnya diyal'nosti audyruemoho osoby [The impact of the results of the evaluation of the internal control system on the understanding of the audited entity]. *Audytors'ki vidomosti* [Audit information], vol. 2, p. 32.
2. Ivanov O.B., Lavrova T.V. (2014) Rol' vnutrishn'oho kontrolyu v zabezpechenni efektyvnoho funktsionuvannya systemy upravlinnya ryzykamy kompaniyi [The role of internal control in ensuring the effective functioning of the company's risk management system]. *Audytors'ki vidomosti* [Audit information], vol. 10, p. 61.
3. Makarenko A.P. (2017) Podatkove planuvannya ta minimizatsiya podatkovykh ryzykiv: navchal'nyy posibnyk [Tax planning and minimization of tax risks]. *Zaporizhzhia: ZDIA*, p. 260. (in Ukrainian)
4. Makarenko A.P. (2017) Otsinka reformuvannya yedynoho sotsial'noho vnesku v Ukrayini [Assessment of the reform of the single social contribution in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and state], vol. 1, pp. 15–18.
5. Melikhova T.O., Chakalova N.S., Ivashchenko Ye.Ye. Udoskonalennya vnutrishn'oho audytu fondu oplaty pratsi [Improving the internal control of payments to employees to improve the quality of information in accounting]. Available at: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4285&i=16> (accessed: 20.09.2020).
6. Melikhova T.O. (2019) Udoskonalennya vnutrishn'oho audytu narakhuvannya zarobitnoyi platy [Improving the internal audit of payroll]. *Ahrosvit* [Agrosvit], vol. 3, pp. 38'47.
7. Nefedova Y.N. (2015) Zachem kompanyy nuzhen vnutrennyy kontrol'? [Why companies need internal control]. *Belhorodskyy ekonomycheskyy vestnyk* [Belgorod Economic Bulletin], vol. 3, p. 130.
8. Ostaev H.Ya., Kontsevaya S.R., Hallyamova T.R. (2016) Formyrovanye y standartyzatsyya vnutrenneho kontrolya v kommercheskykh orhanyzatsyyakh [Formation and standardization of internal control in commercial organizations]. *Mezhdunarodnyy bukhholderskiy uchet* [International accounting], vol. 45, p. 51.
9. Sutkovaya K.Yu. (2015) Postroyeniye vnutrenneho kontrolya v stroitel'nykh kompanyyakh [Construction of internal control in construction companies]. *Ékonomykka y pravo* [Economics and law], vol. 4, p. 58.
10. Chernov A.Yu. (2016) Sovremennyy podkhod k sushchnosti vnutrenneho audyta [A modern approach to the essence of internal audit]. *Uchet y statystyka* [Accounting and statistics], vol. 3(19), p. 33.
11. Chukavin P.O., Koltakova I.A. (2016) Aktual'ni pytannya orhanizatsiyi vutrishn'oho kontrolyu v budivel'niy kompaniyi [Current issues of internal control in a construction company]. *Finansovyy visnyk: finansy, podatky, strakhuvannya, bukhholders'kyy oblik* [Financial Bulletin: finance, taxes, insurance, accounting], vol. 5, p. 44.
12. Sheshukova T.H., Beresnyeva A.V. (2015) Orhanizatsiya vnutrishn'oho kontrolyu na pidpryyemstvakh [Organization of internal control at enterprises]. *Audytor* [Auditor], vol. 4, p. 36.